

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Topsectoren en
Industriebeleid

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 31 januari 2022
Betreft De vierde voortgangsrapportage van de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)

Ons kenmerk
DGBI-TOP / 22025717

Geachte Voorzitter,

Voor u ligt de vierde voortgangsrapportage van de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). De TVL is in de voorzomer van 2020 in zeer korte tijd ontworpen als een opvolger van de Tegemoetkoming Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS). De TOGS was vooral een snelle liquiditeitsmaatregel, maar ademde niet mee met het werkelijke omzetverlies. De TVL doet dat wel, aan de hand van het vaste lasten sectorgemiddelde uitgedrukt als percentage van het omzetverlies.

Wat destijds niet kon worden voorzien is dat de TVL zo langdurig en zo grootschalig noodzakelijk zou zijn. Daarmee is de TVL voor de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) uitgegroeid tot een regeling die zich met geen andere laat vergelijken.

Deze rapportage geeft inzicht in de stand van zaken van TVL Q4 2021, wat er het afgelopen jaar goed is gegaan en waar de aandachtspunten zitten. Ook schets ik in deze rapportage enkele dilemma's die steeds zichtbaarder worden nu we ons alweer in de zesde TVL regeling bevinden.

In de derde voortgangsrapportage van de TVL lag de nadruk op de toegenomen complexiteit binnen de TVL Q3 2021. De inschatting was toen dat de regeling in een afrondende fase terecht was gekomen, omdat de coronacrisis in intensiteit leek af te nemen. Dit bleek echter niet het geval, coronamaatregelen werden aangescherpt en het land ging, mede veroorzaakt door de komst van de Omikron-variant, weer in lockdown. Door deze ontwikkelingen werd de voorgenomen Subsidie Vaste Lasten voor onder andere nachtsluiting (VLN) voor onder andere door nachtsluiting getroffen ondernemers, uitgebreid en omgezet in een TVL Q4 2021. Dat betekent dat er een groter beroep wordt gedaan op coronasteun in het vierde kwartaal, dan eerder voorzien.

De lockdown van november en december heeft bij ondernemers opnieuw voor veel onzekerheid, zorgen en daarmee wanhoop, frustratie en boosheid gezorgd.

Ondernemers die (net) buiten de regeling vallen, krijgen het ook steeds moeilijker naarmate de maatregelen langer duren. Ze laten in toenemende mate van zich

horen. Dat is ook logisch, gezien de nijpende gevolgen waarmee zij te maken hebben. De vraag naar meer individueel maatwerk of uitzonderingen binnen de TVL regelingen blijft daarom actueel, maar de mogelijkheid voor verder maatwerk strandt vaak door praktische of juridische onmogelijkheden. De organisatie zet zich al sinds de eerste openstelling van de TVL maximaal in om zoveel mogelijk ondernemers te ondersteunen. De realiteit blijkt echter dat een generieke regeling nooit iedereen kan helpen. De wens om zoveel mogelijk mensen een helpende hand te bieden, plaatst ons voor lastige dilemma's. Hier ga ik aan het eind van deze voortgangsrapportage nader op in.

Het kabinet heeft in ieder geval de mogelijkheid gezien om binnen de TVL Q4 2021 ondernemers beter te helpen die als gevolg van zwangerschap geen of in significant mindere mate aanspraak maken op TVL. Hiertoe is door de motie Nijboer c.s.¹ ook opgeroepen. Deze afgebakende groep wordt, via een gerichte hardheidsclausule, een alternatieve referentieperiode aangeboden. De clausule wordt momenteel ter notificatie aan de Europese Commissie voorgelegd. De doelgroep wordt momenteel via verschillende kanalen benaderd en geïnformeerd over de hardheidsclausule te informeren.

In deze rapportage komt naar voren hoe de focus van RVO ligt op het continu verbeteren en aanscherpen van de uitvoering. Verder zal ik specifiek ingaan op de laatste aanpassingen in de openstelling van TVL Q4, de stand van zaken bij vaststellingen, bezwaren en beroepen en de controle op misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O). In de bijlage vindt u een overzicht van alle cijfers over de TVL sinds de eerste openstelling. Deze zijn bijgewerkt tot en met 18 januari 2022.

Sinds 1 juni 2020 hebben getroffen ondernemers ruim 390.000 keer een beroep op de TVL gedaan, waarbij meer dan € 7,5 miljard subsidie is toegekend. Om ondernemers ook in het eerste kwartaal van 2022 te steunen heeft het kabinet reeds TVL Q1 2022 aangekondigd. Deze zal zo snel mogelijk na goedkeuring van de Europese Commissie en na de sluiting van TVL Q4 2021 opengaan.

De TVL bestaat inmiddels uit zes openstellingen, diverse opslagen, modules, 32 tussentijdse wijzigingen, een aparte startersregeling, 390.000 aanvragen, waarvan 338.000 toegekend voor € 7,5 miljard. De TVL is een omvangrijke, goedlopende steunmaatregel en heeft inmiddels 160.000 ondernemers voorzien van een substantiële bijdrage om ze door een zeer moeilijke periode te loodsen.

De personele uitvoering van de TVL is van ongekennde omvang om niet alleen het groeiend aantal TVL-aanvragen, maar ook de bezwaar- en beroepszaken te kunnen verwerken met voldoende aandacht voor de menselijke maat en

¹ Kamerstuk 35420, nr. 432

bijzondere gevallen. Het zal hierbij onvermijdelijk zijn dat ondernemers soms langer op hun subsidie moeten wachten dan wenselijk is.

De afronding van de vaststellingen van de TVL-subsidies, de beoordeling van complexe gevallen en de continue inspanning om M&O te voorkomen en onterecht uitgekeerde gelden terug te krijgen, zal ook de komende jaren veel vragen van RVO. De afronding van de verschillende TVL-openstellingen zal tot nog ten minste 2023 lopen, waarbij RVO er in de huidige situatie naar streeft om voor het einde van 2022 circa 90% van alle verleende subsidies definitief vastgesteld te hebben.

De volgende voortgangsrapportage over de TVL ontvangt u samen met de andere rapportages over onder meer de NOW voor het einde van het eerste kwartaal 2022.

M.A.M. Adriaansens
Minister van Economische Zaken en Klimaat

Voortgangsrapportage van de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)

1. Stand van zaken TVL Q4 2021

TVL Q4 2021 is op 20 december 2021 geopend. In de eerste 3 weken na opening is TVL Q4 2021 34.185 keer aangevraagd. En daarmee is na drie weken al bijna zo vaak aangevraagd als heel TVL Q3 2021. Van de nu binnengekomen aanvragen is op dit moment 52% (23.548) toegekend voor een bedrag van € 344 mln.

TVL Q4 2021 kent een aantal wijzigingen ten opzichte van TVL Q3 2021. De belangrijkste parameters zijn als volgt:

- De omzetsdrempel is tijdelijk verlaagd van 30% naar 20%
- Een ondernemer kan kiezen uit de volgende twee referentieperiodes: Q4 2019 of Q1 2020.
- Het staatssteunplafond is verhoogd van € 1.8 mln. naar € 2.3 mln., waardoor ondernemingen die aan het plafond zaten opnieuw steun kunnen aanvragen.

2. Stand van zaken Bruine Vloot

De Bruine Vloot-regeling (officieel de Tijdelijke subsidieregeling contiuniteit bruine vloot) is verwant aan de TVL en voorziet in een extra subsidie voor de vaste en variabele lasten die samenhangen met het erfgoedkarakter van historische zeilschepen. De regeling is tussen 29 juni 2021 en 24 augustus 2021 opengesteld. Er zijn 263 aanvragen ingediend. Van die aanvragen zijn 224 toegekend voor een bedrag van € 7,2 miljoen. 39 aanvragen zijn afgewezen.

3. TVL: een omvangrijke, goed lopende steunmaatregel

Als we naar de omvang van de TVL regeling en de uitvoering daarvan kijken, zien we dat het overgrote deel goed gaat. Het grootste deel van alle ondernemers krijgt snel hun geld uitgekeerd. Waar mogelijk wordt maatwerk toegepast en RVO weet het grootste deel van de pogingen tot, opzettelijk of onbewust, misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen.

Uitvoering

- Tot op heden zijn in de TVL circa 590.000 unieke besluiten genomen. Dit is ongeveer twee keer zoveel als RVO in een regulier jaar realiseert, voor de circa 600 regelingen die zij onder haar hoede heeft.
- 96% van alle TVL-verleningsaanvragen wordt ruim binnen de wettelijke termijn afgehandeld.
- Daarbij heeft 48% van alle ondernemers het voorschot van de aangevraagde subsidie binnen één week na aanvraag op hun rekening ontvangen.

Met behulp van de TVL is veel financieel leed door corona in ieder geval gedeeltelijk verzacht. RVO is er in geslaagd om, ondanks veel tussentijdse

wijzigingen, vast te houden aan de doelstelling van de regeling om zo veel mogelijk ondernemers zo snel mogelijk van geld te voorzien.

Maatwerk

Het doel om zoveel mogelijk ondernemers te helpen, lukt alleen wanneer een groot deel van de aanvragen automatisch kan worden gecontroleerd. Een grootschalige en automatische uitvoering van de regeling vereist dat belangrijke elementen van de regeling zoals de berekeningswijze en referentiekwartalen, voor iedereen gelijk zijn. Dit bemoeilijkt echter maatwerk, omdat voor het gewenste individuele maatwerk van deze vaste elementen afgeweken moet worden. Desalniettemin slaagt RVO erin om maatwerk toe te passen.

Maatwerk: ondersteuning bij de aanvraag van subsidie

Als een aanvraag niet goed wordt ingediend, kan dat leiden tot een afwijzing. Om te voorkomen dat een ondernemer via een omslachtig en tijdrovend bezwaartraject zijn fout moet herstellen, helpt RVO ondernemers zoveel mogelijk proactief bij het correct aanvragen van de subsidie en het herstellen van fouten. Ondernemers die minder digitaal vaardig zijn, wordt begeleiding geboden.

Maatwerk: bij terugbetalingen

Het komt voor dat het omzetverlies lager is dan dat bij de aanvraag van de TVL-subsidie werd verwacht. Dit betekent dat de ondernemer het verstrekte voorschot, deels of geheel moet terugbetalen. Hiervoor hanteert RVO terugbetalingsregelingen op maat. Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de draagkracht van de ondernemer. Een terugbetalingsregeling kan variëren van enkele weken tot een periode van 24 maanden. Ondernemers waarderen de mogelijkheden die RVO hierbij biedt. Bij het voortduren van de crisis zien we ook dat ondernemers meer moeite hebben om een teveel aan ontvangen steun terug te betalen. In dat geval neemt RVO tijdig contact op met de ondernemer om ruimere opties van terugbetaling te bespreken. Daarmee wil RVO voorkomen dat ondernemers in problematische schulden wegzakken en schenkt zoveel mogelijk aandacht aan de menselijke maat.

Enkele cijfers: 82% van de ondernemers ontvangt een nabetaling, aanvullend op het eerder verstrekte voorschot van 80%. 15% van de ondernemers moet het ontvangen voorschot helemaal (10%) of deels (5%) terugbetalen. Voor 3% van de ondernemers geldt dat ze een deel van de subsidie moeten terug betalen, maar dat het terug te vorderen bedrag lager dan €500 is. Een terugvordering onder de €500 int RVO niet.

Maatwerk: bij bijzondere gevallen

Een speciale commissie dient als uiterst vangnet voor ondernemers die door uitzonderlijke omstandigheden, buiten hun toedoen, niet aan de subsidievoorwaarden kunnen voldoen. Het gaat hierbij om situaties als ernstige ziekte, overlijden of brand. Aan deze commissie worden cases voorgelegd waarbij het voorgaande maatwerktraject niet toereikend was. Hierover is uw Kamer geïnformeerd (Kamerstuk 35420 nr. 233).

Enkele cijfers: Van de 529 cases binnen het maatwerktraject zijn er inmiddels 484 afgerond. Het merendeel is via de bestaande uitvoeringsprocessen opgelost. Er zijn 45 zaken die meer maatwerk nodig hebben, 37 hiervan zijn langs de commissie bijzondere gevallen gegaan en naar de overige acht zaken wordt verder onderzoek gedaan. 15 van de 37 zaken zijn door de commissie bijzondere gevallen gehonoreerd, bij twee zaken zijn alternatieve oplossingen aangedragen en in twee zaken is RVO in afwachting van het advies.

Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O): effectiviteit risicobeheersing neemt toe
RVO slaagt er steeds beter in om pogingen tot misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Het aantal terugvorderingen van onterecht uitbetaalde subsidies als gevolg van misbruik daalt daardoor.

RVO kent een drietrapsbenadering om bewust en onbewust misbruik van elkaar te scheiden. Met onbewust misbruik bedoelen we de ondernemer die per ongeluk een fout maakt bij aanvraag of vaststelling en daarmee in een handhavingstraject terecht kan komen. Deze gevallen willen we loskoppelen van het bewuste misbruik, waar een hardere aanpak geldt.

Stap 1: Automatische controle

Alle subsidieaanvragen gaan door een automatische stroom waarbij standaard controles worden uitgevoerd. Bij afwijkingen valt de aanvraag uit de automatische stroom en volgt er een handmatig onderzoek. Bij 28% van de aanvragen zijn handmatige controles uitgevoerd voorafgaand aan de uitbetaling van een voorschot.

Stap 2: Handmatige controle

In deze handmatige controles stuit RVO regelmatig op fouten of onbewust misbruik in het ingediende aanvraagformulier. Zoals ondernemers die een te hoge omzet opgeven, omdat ze per abuis het BTW percentage bij de omzet optellen. RVO corrigeert dergelijke fouten en zorgt dat het juiste voorschot wordt uitgekeerd, zodat ondernemers hier geen nadeel van ondervinden. Deze aanvragen worden niet als misbruik geregistreerd.

Met deze uitgebreide controle aan de voorkant worden onbedoelde fouten zoveel mogelijk gecorrigeerd. RVO gebruikt ook continu de feedback van ondernemers,

gebruikerspanels en brancheverenigingen om de formulieren op digitale gebruiksvriendelijkheid te verbeteren.

Stap 3: Extra onderzoek naar misbruik en oneigenlijk gebruik

Een klein deel (ongeveer 9.000) van de handmatige controles stuit op ernstige vermoedens van bewust misbruik. Bijvoorbeeld wanneer bewijsmateriaal opzettelijk vervalst is of er sprake lijkt te zijn van misdrijven, zoals identiteitsfraude. In deze gevallen vindt er een verdiepend onderzoek plaats door een team van gespecialiseerde fraudeonderzoekers. Dergelijk gericht fraude onderzoek kan ook plaats vinden op basis van signalen van de FIOD. In zo'n fraude onderzoek wordt bepaald of er sprake is van bewust misbruik. Die uitkomst leidt dan tot een aangifte, het intrekken van een subsidie, het terugvorderen van een eerder uitbetaald voorschot of een combinatie van deze maatregelen. Als er geen sprake blijkt van bewust misbruik (ongeveer 23%), wordt de aanvraag weer in het reguliere proces vervolgd en wordt er alsnog een voorschot uitgekeerd.

De Audit Dienst Rijk en de Algemene Rekenkamer doen ook regelmatig onderzoek naar het systeem van subsidieverlening en misbruik preventie door RVO in de TVL. In de Jaarverantwoording 2020 hebben zij het bovenstaande systeem als goed en passend beoordeeld.

Handhaving

In totaal is er in alle TVL-openstellingen op € 7,5 mld. aan toegekende subsidies voor € 128 mln. aan subsidiegelden onterecht uitbetaald vanwege geconstateerd misbruik en oneigenlijk gebruik (1,7%). Van die € 128 mln. is tot op heden € 12,3 mln. al terug ontvangen (9,6%). Tot op heden blijkt dat er bij misbruik van de regeling vaak gebruik wordt gemaakt van geldezels. Het onterecht verkregen geld is daardoor vaak al binnen enkele uren verdwenen. Ik verwacht daarom dat uiteindelijk niet meer dan 25% succesvol wordt teruggevorderd. Om die reden zet RVO veel tijd en energie in op preventie.

In het geval dat misbruik wordt geconstateerd na het uitbetalen van een voorschot, start het proces van bestuursrechtelijke handhaving. Als terugbetaling na sommatie uitblijft en de wettelijke termijnen zijn verstreken, geeft RVO opdracht aan de gerechtsdeurwaarder om via de rechtbank een executoriaal beslag op de aangetroffen banktegoeden en bezittingen te leggen. Dit is tot op heden in 2.217 gevallen gebeurd, voor een verleend subsidiebedrag van € 121 mln.

	TVL 1	TVL Q4	TVL Q1	TVL Q2	TVL Q3	TVL Q4
Ontvangen aanvragen	47.674	90.525	114.209	63.857	35.768	45.097
Aanvragen in het risicomodel	42.657	84.272	107.407	61.921	34.790	36.803
Laag risico	71%	71%	61%	54%	64%	66%
Midden risico	10%	5%	2%	3%	2%	3%
Hoog risico	19%	24%	37%	43%	34%	31%

Kenmerk	TVL 1 (Q3 2020)	TVL Q4 2020	TVL Q1 2021	TVL Q2 2021	TVL Q3 2021	TVL Q4 2021
Subsidie toegekend	€ 557 mln.	€ 1.207 mln.	€ 2.485 mln.	€ 1.916 mln.	€ 965 mln.	€ 344 mln.
Ontvangen aanvragen	47.674	90.525	114.209	63.857	35.768	45.097
Afgewezen/ Ingetrokken	5.090 (11%)	10.524 (12%)	13.892 (12%)	4.703 (7%)	2.255 (6%)	464 (1%)
Aanvullende handmatige controles voorschot	8.908	21.249	40.170	26.695	11.395	419
Aanvullende handmatige controles vaststelling	7.948	17.112	20.314	65		
Intrekking subsidie na constatering M&O	435	1.524	23	2		
Aangiftes	457	2.892	614	13		
Bedrag terug te vorderen vanwege M&O	€ 14 mln.	€ 87 mln.	€ 3 mln.	€ 0,088 mln.		

4. Punten van aandacht bij de uitvoering van de TVL

Naar de indruk van het kabinet is de TVL in zijn primaire opzet een effectieve regeling gebleken. Naast dat er heel veel goed gaat, zijn er ook zaken die beter kunnen en waar ondernemers last van kunnen hebben. Samengevat gaat het dan om procedures waar de afhandeling (te) lang duurt. Dit is het geval bij een aanzienlijk aantal bezwaren en dit is ook het geval bij een deel van de vaststellingen van TVL Q1 en Q2. Het kan ook voorkomen dat een individuele aanvraag door bijzondere omstandigheden te traag verloopt. RVO doet er alles aan om dit soort gevallen te voorkomen en spoedig op te lossen.

Bezwaar en beroep

Ondernemers kunnen tegen elk TVL-besluit (toekenning of afwijzing van de verlening en de vaststelling) bezwaar aantekenen. Voor sommige ondernemers is het maken van bezwaar de enige mogelijkheid om aandacht te vragen voor hun specifieke situatie, wanneer zij niet binnen de regeling vallen. Het is geheel begrijpelijk om alle opties te benutten als de gevolgen heel groot zijn. Tegen de ruim 590.000 TVL-besluiten, werden tot op heden 17.000 bezwaren ingediend. Elk bezwaar wordt zorgvuldig en handmatig behandeld door een jurist of team van juristen.

Met name in TVL Q4 2020 en TVL Q1 2021 is een grote toestroom van bezwaren ontstaan. Deze zijn direct te herleiden naar de diverse uitbreidingen van de TVL, zoals opslagen en SBI-codes. Door de grote toestroom van bezwaren lukt het momenteel niet om deze allemaal binnen de wettelijke termijn af te handelen. Er zijn momenteel 4.800 bezwaren uit termijn. Dat is flink meer dan RVO wil zien en bovenal erg vervelend voor de ondernemers die wachten op uitsluitel.

RVO is daarom met een grootschalig inhaaltraject begonnen om deze achterstand weg te werken. De openstelling van de TVL in Q4 2021 en Q1 2022 kan dit traject beïnvloeden door een nieuwe toestroom van bezwaren. Desalniettemin verwacht ik dat RVO deze achterstand binnen enkele maanden kan inlopen. Er zijn op dit moment ruim 100 juristen om de bezwaren af te handelen en er worden nog steeds juristen geworven.

RVO hanteert een systeem om bezwaren waarbij ondernemers nog geen geld hebben gekregen, voorrang te geven. Dat betekent helaas dat ondernemers met een bezwaar over de hoogte van het toegekende bedrag, daarop moeten wachten. Ondernemers die het betreft worden binnenkort proactief geïnformeerd over de vertraagde afhandeling en indien mogelijk zal ook een verwachting worden gegeven wanneer hun bezwaar kan worden opgepakt.

Periode	Aantal besluiten	Aantal bezwaren	Afgehandelde bezwaren	In behandeling
Totaal	Ca. 450.000	13.106 (3%)	5.678*	7.419
TVL 1	Ca 86.000	3.082 (4%)	2.452	630
TVL Q4 2020	Ca 159.000	5.297 (3%)	3.420	1.877
TVL Q1 2021	Ca 200.000	5.479 (3%)	2.584	2.895
TVL Q2 2021	Ca 98.000	2.415 (2%)	860	1.555
TVL Q3 2021	Ca 35.000	905 (3%)	212	693

*53% deels toegekend en besluit herzien

Een ondernemer die het niet eens is met de beslissing van RVO op het bewaarschrift, kan de rechter vragen om een uitspraak daarover te doen. Het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) heeft inmiddels 571 beroepszaken in totaal ontvangen voor de TVL, waarvan 187 procedures zijn afgerond. Het CBb heeft de ondernemer in zeven gevallen gelijk gegeven. De uitspraken van het CBb geven RVO in de uitvoering soms wat meer handvatten en ruimte die kunnen helpen in bijzondere gevallen. Zo heeft het CBb bijvoorbeeld in een zaak van 31 augustus 2021 (ECLI:NL:CBB:2021:845) geoordeeld dat RVO bij de beoordeling van de startdatum van de activiteiten in de TVL 1 rekening mag houden met de latere afgifte van vergunningen die nodig waren voor kunnen en mogen starten met de activiteiten. Een dergelijk uitspraak geeft RVO ruimte om dat in de uitvoering ook te doen. Op basis van deze gegronde uitspraken heeft RVO in 98 andere beroepszaken het besluit kunnen herzien in het voordeel van de ondernemer, wat heeft geleid tot een intrekking van het beroep. Van de afgeronde beroepszaken waren er 40 ongegrond, wat betekent dat de beslissing op bezwaar wordt bevestigd. Tot slot waren 42 beroepszaken niet ontvankelijk bij het CBb.

Vaststellingen

TVL Q1 2021 kende een record aan verleningsbesluiten met als gevolg dat er ook een record aan vaststellingsbesluiten genomen moest worden. Deze werden veelal handmatig behandeld vanwege de meegeleverde bewijsstukken. Door de enorme hoeveelheid vaststellingsbesluiten die allemaal tegelijkertijd binnen kwamen, hebben veel ondernemers langer dan aangegeven, moeten wachten op de vaststelling van hun aanvraag en daarmee op het restant, de overige 20%, van de subsidie. Dit leidde tot veel vragen en ongenoegen. Voor de vaststelling TVLQ2 is er daarom voor gekozen om deze piekbelasting te voorkomen door de vaststellingen gefaseerd uit te vragen. De wens van RVO was om de ondernemer binnen de gestelde termijnen goed te kunnen helpen en begeleiden met het

vaststellingsbesluit. Gevolg van de gefaseerde aanpak is echter wel dat groepen ondernemers pas later aan de beurt zijn met hun vaststelling. Ondernemers hebben hierover hun beklag gedaan bij RVO. RVO zal de keuze voor een gefaseerde vaststellingsfase binnenkort evalueren, waarbij altijd centraal staat hoe ondernemers zo snel mogelijk geholpen kunnen worden.

Late openstelling van regelingen

Er is veel irritatie van ondernemers over de late openstelling van TVL Q4 2021 en het nog niet kunnen toepassen van de verlaagde omzetrempel naar 20%. Dit snap ik goed. Helaas is snellere openstelling niet mogelijk. RVO kan een subsidieregeling of een aangekondigde wijziging van een subsidieregeling pas uitvoeren als deze genotificeerd en goedgekeurd is door de Europese Commissie en vervolgens gepubliceerd in de Staatscourant. Een regeling kan pas bij de Europese Commissie genotificeerd worden, als bekend is hoe deze moet komen te luiden. In de praktijk betekent dit dat alle besluiten over de regeling moeten zijn genomen en bekrachtigd door de Tweede Kamer. Veel ondernemers verwachten dat de aankondiging over uitbreiding van het steunpakket direct door RVO kan worden uitgevoerd. Dit is echter niet het geval. Zeker als de nood hoog is, leidt dit tot frustratie bij veel ondernemers en een gevoel van extra vertraging. RVO en EZK kunnen in dit proces echter geen stap overslaan en besteden hierbij veel aandacht aan communicatie.

In de tabel hieronder is goed te zien hoe vaak en ingrijpend de opzet van de vaste lasten regeling voor het vierde kwartaal is gewijzigd. Dit is bij voorgaande openstellingen van de TVL ook vaak het geval geweest.

	VLN <i>Subsidie Vaste Lasten voor onder andere nachtsluiting</i> (besluit 24 september)	TVL Q4 2021 <i>Tegemoetkoming Vaste Lasten</i> (besluit 16 november)	TVL Q4 2021 <i>Tegemoetkoming Vaste Lasten</i> (besluiten op 26 november en 21 december)
Voor wie	Voorname-lijk voor ondernemingen getroffen door nachtsluiting	Voor alle ondernemingen in Nederland (met aparte opgang)	Voor alle ondernemingen in Nederland (met aparte opgang)
Min. omzetverlies	50%	30%	20% (op 21 december aangekondigd)
Subsidiepercentage	50 tot 85%	85%	100%

Max. vergoeding	€250.000	€250.000	€550.000 voor mkb en €600.000 voor niet- mkb
Extra eis	TVL Q2 en TVL Q3 toegekend	-	-
Maximale staatssteungrens	€1,8 miljoen	€1,8 miljoen	€2,3 miljoen
Wanneer geopend	Niet geopend	Niet geopend	Geopend op 20 december 2021

5. Dilemma's

Naarmate de coronacrisis voortduurt en steun langer nodig is, zijn er ook steeds meer ondernemers die grote financiële gevolgen ondervinden door de maatregelen. Dat geldt in toenemende mate helemaal voor ondernemers die (net) buiten de steunregelingen vallen. Er bereiken mij regelmatig signalen, mede vanuit uw Kamer dat de TVL niet in alle gevallen voldoende aansluit op de situatie van ondernemers (zie motie De Vries, Kamerstuk 25295 nr. 1674). Deze ondernemers laten steeds meer van zich horen. Dat is ook logisch, gezien de nijpende gevolgen waarmee zij te maken hebben. De vraag naar meer individueel maatwerk binnen de TVL regelingen blijft daarom actueel, maar de mogelijkheid voor verder maatwerk strandt vaak op praktische of juridische onmogelijkheden. De wens om zoveel mogelijk mensen een helpende hand te bieden, plaatst ons voor lastige dilemma's.

Generiek versus maatwerk

Hoewel het kabinet van mening is dat de TVL in zijn primaire opzet een effectieve regeling is gebleken, besef ik mij terdege dat de TVL niet naadloos op iedere individuele situatie aansluit. Hierover, en over de oorzaken daarvan, is al vaak met uw Kamer gesproken. De kern van deze kwestie blijft dat geautomatiseerde afhandeling nodig is om de TVL in zijn volle omvang, met snelheid uit te voeren. De afhandeling leunt daarom voor een belangrijk deel op generieke registerinformatie zoals die uit het Handelsregister, die helaas niet overal voldoende aansluit op de individuele situatie van ondernemers. Het niet-gebruiken van generieke registerinformatie zou een volledig handmatig proces vereisen, wat veel te lang duurt en dat terwijl de ondernemer snel geld nodig heeft. Zodra je van het principe van automatische afhandeling wil afwijken, loop je er tegen aan dat ondernemers niet langer snel kunnen worden geholpen. Enerzijds is er de breed gevoelde noodzaak om zoveel mogelijk steun snel en simpel uit te keren, met oog voor de menselijke maat, waarbij ondernemers niet tussen wal en schip kunnen vallen. Anderzijds is het ook noodzakelijk om een doelmatige regeling precies volgens de voorwaarden uit te voeren, waardoor ook misbruik wordt voorkomen. Hierin een balans vinden is een precair proces, met weinig

manoeuvrerruimte. Hoe meer ondernemers we willen helpen, hoe meer uitzonderingsgronden op de subsidieaanvraag nodig zijn, hoe langer de ondernemer op zijn geld moet wachten.

Generiek versus sector specifiek

Zo is er de aanhoudende roep om een meer sectorspecifieke inrichting van de TVL. Daarvoor is een systeem nodig om ondernemingen van elkaar te kunnen onderscheiden en vervolgens op basis van specifieke eigenschappen in groepen te kunnen delen. Het enige bestaande systeem daarvoor zijn de SBI-codes van de KVK. De SBI-code is een hiërarchische indeling van economische activiteiten, maar zegt bijvoorbeeld niets over de aanwezigheid van een terras bij een restaurant of over het type assortiment dat een detailhandelaar verkoopt (bijvoorbeeld essentiële of niet-essentiële goederen). Daarnaast zijn de meeste sectoren niet vast te omschrijven met één SBI-code waar alles onder valt. Kijk bijvoorbeeld naar evenementen, waar meerdere bedrijfssectoren zoals beveiligers, podiumbouwers, catering, logistiek, bloemisten, etc. samenwerken. Als laatste zegt de SBI-code niets over de samenstelling van de gehele keten waar een getroffen onderneming zich bevindt. Geen sector staat namelijk op zichzelf. Neem de modesector waar de maakindustrie, groothandel, detailhandel, transport, inkopers, modellen en modeontwerpers aan gekoppeld zitten.

Verruiming versus grensgevallen

Iedere begrenzing creëert onherroepelijk grensgevallen van ondernemers die net niet voor subsidie in aanmerking komen. Dat is niet te voorkomen en inherent aan een subsidieregeling. Een voorbeeld hiervan is de recente verlaging van de omzetverliesdrempel in TVL Q4 2021 van 30% naar 20%. Een aanzienlijke verlaging van de ondergrens. Toch ervaren ondernemers die ook deze nieuwe grens niet halen, dit als een groot onrecht en de gevolgen als schrijnend. Deze frustratie is te begrijpen, maar we moeten ook erkennen dat het financiële leed van corona niet geheel te weg te nemen is. De TVL is in alle begrenzingen maximaal uitgebreid om zoveel mogelijk ondernemers te helpen. Er rest niet veel meer om nog op te rekken.

Extra hulp versus extra misbruik

Een dilemma wat voortvloeit uit het vorige dilemma is de behoefte om ruimhartig steun te verlenen, maar liever niet aan degenen die het niet verdienen. Zo zijn er ondernemingen die wel binnen de grenzen vallen maar geen omzetschade hebben die het gevolg is van de coronamaatregelen. Zo leidt iedere versoepeling van een regeling ook tot een verruiming voor ondernemers die de steun niet echt nodig hebben. Toch is het uitsluiten van dergelijke bedrijven van de regeling, wederom omgeven met dilemma's. Een aanscherping van de regeling kan er namelijk ook toe leiden dat ondernemers voor wie de regeling wel bedoeld was daarvan ook worden uitgesloten.

De parameters waar per openstelling aan gesleuteld kan worden, zijn: de omzetverliesdrempel en het subsidiepercentage. Deze kunnen allemaal naar boven en naar beneden worden bijgesteld. Hoewel het per openstelling wijzigen van deze kaders een uitvoeringstechnisch haalbare opgave is, geldt ook hier dat het vinden van een balans tussen effectiviteit, snelheid en het verkleinen van het M&O-risico, een precaire aangelegenheid is.

Op dit moment onderzoek ik welke ruimte de huidige regeling nog biedt om meer maatwerk te bieden voor de zogenaamde schrijnende gevallen, zoals uw Kamer ook heeft verzocht (Kamerstukken 25295 nr.1674 en 35420 nr.432). Hier kom ik op korte termijn op terug.